

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	10
Land:	Sydsudan
Kilde:	Det svenske Regeringskansliet, Utrikesdepartementet
Titel:	Mänskliga rättigheter i Sudan 2010.
Udgivet:	7. juli 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	8. september 2011

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Sudan 2010

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

2005 slöts det allomfattande fredsavtal (Comprehensive Peace Agreement, CPA) mellan regeringen i Khartoum (NCP-partiet) och den sydsudanesiska gerillarörelsen (SPLM/SPLA). Detta innebar slutet på Afrikas längsta inbördeskrig som lämnade uppskattningsvis två miljoner döda och mångdubbelt fler flyktingar och internflyktingar. Folkomröstningen i januari 2011 om Sydsudans självständighet utgjorde en central del av fredsavtalet. När CPA löper ut den 9 juli 2011 förväntas Sydsudan deklarerera sin självständighet, men är i behov av massivt stöd för att bygga upp en fungerande stat. FN:s fredsfrämjande insats, UNMIS, som inrättades år 2005 genom säkerhetsrådsresolution 1590 till stöd för genomförandet av CPA, har spelat en viktig roll inte minst vid folkomröstningen i januari.

I norra Sudan – som förmodligen också blir en ny statsbildning år 2011 – krävs demokratiska reformer för att undvika ytterligare splittring, för vilket risken är störst när det gäller delstaterna Blue Nile och Southern Kordofan, samt skapa förutsättningar för fred och utveckling. Detta gäller inte minst Darfur där ett eldupphör och fredsavtal samt tillträde för humanitära aktörer behöver komma till stånd för att lösa vad som framstår som en alltmer svårlöslig konflikt. Enligt FN har minst 300 000 personer dött och 1,9 miljoner har fördrivits från sina hem. Konflikten i Darfur har betydande regionala implikationer med svåra humanitära konsekvenser också i grannländerna. FN:s säkerhetsråd antog den 31 juli 2007 resolution 1769 avseende UNAMID (United Nations African Union Mission in Darfur) för en initial period om tolv månader. Mandatet för UNAMID, som är en gemensam FN/AU insats, har därefter successivt förlängts.

År 2005 beslutade FN:s säkerhetsråd att hänskjuta situationen i Darfur till den internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC). 2008 utfärdade ICC en

häktningsorder för statschef president Bashir, Sudans statschef för folkmord, krigsbrott och brott mot mänskligheten i Darfur. Regeringen i Khartoum har dock inte samarbetat med ICC.

Situationen i Sudan för de mänskliga rättigheterna har i hög grad påverkats av att landet sedan självständigheten 1956 har präglats av inbördeskrig. Respekten för de mänskliga rättigheterna i Sudan brister på många plan. Såväl lagstiftningen som tillämpningen av densamma medför grundläggande inskränkningar av befolkningens rättigheter.

Nationella president- och parlamentsval genomfördes i april 2010. Dessa var de första flerpartivalen i landet på 24 år. Många oppositionspartier bojkottade valen och mellan fem och sex miljoner registrerade sudaneser valde att inte rösta – besvikelsen var stor såväl på oppositionens bojkott som på det politiska klimatet i stort. Såväl i norr som i söder är de största partierna (NCP respektive SPLM) helt dominerande. Utrymmet för oppositionspartier att verka är begränsat. Under överinseende av internationella observatörer och internationell media förbättrades den politiska friheten och pressfriheten enligt samstämmiga bedömningar både före och under valen i april. Förbättringen var dock tillfällig och utrymmet har sedan dess återigen begränsats. Situationen är enligt rapporter från människorättsorganisationer i landet nu sämre än före valen.

Rapporter om godtyckliga frihetsberövanden, försvinnanden, förstörelse av privat egendom, och våld mot kvinnor är vanligt förekommande. Även utomrättsliga avrättningar och tortyr förekommer. Enligt strafflagen kan dödsstraff utdömas för ett flertal brott.

Domstolarna i Sudan står ofta under starkt inflytande av den exekutiva makten. Rättssektorn har brister i hela landet. Utmaningarna i Södra Sudan är stora på detta område, framför allt på grund av avsaknaden av administrativa system och stora kapacitetsbrister, vilket försvårar uppbyggnaden av en rättstat.

Situationen i norra Sudan skiljer sig från den i det i hög grad autonoma Södra Sudan, såväl vad gäller lagstiftning som tillämpning. Islamisk lag (sharia) tillämpas i norra Sudan, men i och med fredsavtalet mellan norra och södra Sudan från 2005 (CPA) har regeringen officiellt undantagit de tio staterna i Södra Sudan från sharia. Också icke-muslimer i huvudstaden Khartoum omfattas av undantaget, ett undantag som dock sällan beaktas. Det råder i Södra Sudan oklarhet om huruvida central lagstiftning eller den utbredda sedvanerätt som länge använts av den inhemska befolkningen ska tillämpas. Flera lagsystem tillämpas parallellt och förutsägbarheten för den enskilde är mycket liten.

Straffrihet råder enligt lag för säkerhetstjänsten, militären och polisen för handlingar som utförs på order och i tjänsten. Företrädare för militära grupper och rebellgrupper anklagas ofta för brott mot de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Målen når dock sällan domstol.

Kvinnor i Sudan har rösträtt och deltog i större utsträckning än tidigare i de nationella och lokala valen i april 2010. 25 procent av platserna i det nationella parlamentet är reserverade för kvinnor. 25,6 procent valdes in i parlamentet i april 2010.

Kvinnors och flickors situation är mycket utsatt i Sudan. Flickor gifts bort genom arrangerade äktenskap, ibland som ett led i försöken att lösa stamfejder. I Södra Sudan förekommer att flickor säljs tillsammans med boskap. Kvinnlig könsstympning är mycket utbredd, särskilt i norra Sudan där enligt siffror från Unicef 90 procent av kvinnorna är könsstympade. Mödradödligheten är stor, särskilt i Södra Sudan.

En enhetlig folkbokföring saknas i Sudan och registreringen av barn födda i landet är bristfällig. Detta leder till problem på sikt; en heltäckande folkbokföring är viktig för att sociala skyddsåtgärder ska nå en så stor del av befolkningen som möjligt. Regeringen har gjort mycket lite för att komma tillrätta med exempelvis barnarbete och förekomsten av barnsoldater. En ny barnlag trädde dock i kraft i december 2009 för att implementera FN:s barnkonvention i sudanesisk rätt. Enligt nationell lag är det nu förbjudet att döma en minderårig till döden. Brister i tillämpningen är emellertid vanligt och dödsdomar mot minderåriga förekommer fortfarande.

Det finns mer än 300 olika befolkningsgrupper och fler än 130 språk i Sudan. Stammotsättningar är ett stort problem i flera delar av landet, i synnerhet i Södra Sudan. Ambororo-nomaderna, som driver boskap i delar av Södra Sudan är en utsatt grupp liksom Rashaida-stammen i östra Sudan.

Det saknas uppgifter om antalet personer med funktionsnedsättning i Sudan, men det utdragna inbördeskriget har gjort ett stort antal människor fysiskt eller psykiskt funktionshindrade. De fåtal uppgifter som finns indikerar en mycket svår situation för dessa personer.

Laglösthet, straffrihet och våldsbrott är vanligt förekommande problem för Sudans omkring fyra miljoner internflyktingar. Internflyktingar och flyktingar har ofta också en utsatt humanitär situation, med brist på tillgång till vatten, hälsovård och utbildning. Hälsovården i Sudan är mycket bristfällig och för den enskilde ofta kostsam. Situationen är särskilt allvarlig i östra och Södra Sudan.

Skolgång är enligt lag gratis upp till åttonde klass, men kostnader för skoluniform och provavgifter förekommer ofta. Flickor går betydligt mer sällan i skolan än pojkar, vilket bland annat beror på tidiga giftermål och att föräldrarna av ekonomiska skäl väljer att skicka enbart sina söner till skolan. Flickornas tillgång till primärundervisning i Södra Sudan är mycket låg; endast 27 procent av flickorna går i grundskolan enligt officiella siffror från Södra Sudans Statistikkommission. I östra Sudan försöker regeringen införa mobila skolor och hälsostationer för att nå ut till nomadbefolkningen, bland vilken flickors skolutbildning är särskilt eftersatt. Läs- och skrivkunnigheten bland den vuxna befolkningen uppgår till strax över 60 procent i landet som helhet. I Södra Sudan är läs- och skrivkunnigheten betydligt lägre; analfabetismen uppgår till 85 procent hos befolkningen i stort och över 90 procent bland kvinnorna.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Sudan har ratificerat:

- FN:s konvention om förebyggande och beivrande av folkmord.
- Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR).
- Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR).
- Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD).
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC), samt de fakultativa protokollen om barn i väpnad konflikt (samt om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi)
- Flyktingkonventionen från 1951, samt det tillhörande protokollet från 1967.
- Afrikanska stadgan om mänskliga rättigheter och folkens rättigheter.

Sudan har undertecknat, men inte ratificerat:

- Internationella brottmålsdomstolens stadga (ICC).
- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT).
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder

Sudan har inte undertecknat eller ratificerat FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) och heller inte de båda fakultativa protokollen till internationella konventionen om medborgerliga och

politiska rättigheter, som rör enskild klagorätt respektive dödsstraffets avskaffande. Sudan har varken undertecknat eller ratificerat det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr.

FN:s råd för mänskliga rättigheter har gett en så kallad oberoende expert i uppdrag att granska Sudans efterlevnad av de centrala internationella konventionerna för mänskliga rättigheter. Mandatet gäller fram till och med oktober 2011. Experten har under 2010 lämnat två rapporter till FN:s råd för mänskliga rättigheter. Den första rapporten innehöll optimism gällande framsteg i vissa av de mest centrala frågorna. Exempelvis var antagandet av en ny barnlag och reviderad presslag glädjande, liksom samarbetet med FN och andra aktörer gällande återintegrering av tidigare barnsoldater. Experten konstaterade dock att mycket stora problem återstår och att regeringens insatser har varit otillräckliga på många plan. Experten menade dessutom att det politiska förändringsarbetet hittills hade haft alltför liten effekt på situationen för den enskilde. I den efterföljande rapporten, vilken presenterades i september och omfattade perioden maj-augusti, konstaterades att situationen för de mänskliga rättigheterna i allmänhet hade försämrats.

FN:s kommitté för barnens rättigheter har under 2010 granskat landets efterlevnad av Barnkonventionen (CRC). Även här beskrivs den nya barnlagen, liksom Södra Sudans relativt nya barnlag, i positiva ordalag. Oro uttrycks dock över otydligheten gällande definitionen av barn och det faktum att tillämpningen av den gällande lagstiftningen framstår som bristfällig. En farhåga ansågs också vara att den på pappret kostnadsfria registreringen av nyfödda barn i Sudan de facto är mycket kostsam för familjer. Detta riskerar leda till att registreringen inte genomförs och att många barn blir utan eventuella samhällsliga skyddsåtgärder.

Sudan har rapporterat till kommittéerna anslutna till ICCPR, CERD, ICESCR, CPD samt CRC och de till CRC två fakultativa protokollen.

Sudans efterlevnad av de centrala konventionerna på området för mänskliga rättigheter ska under 2011 granskas inom ramen för FN:s råd för mänskliga rättigheters universella ländergranskning (Universal Periodic Review, UPR).

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Efterlevnaden av de medborgerliga och politiska rättigheterna är generellt mycket låg i hela Sudan. Rapporter om utomrättsliga avrättningar, tortyr, våldtäkter, godtyckliga frihetsberövanden, förstörelse av egendom, påtvingade försvinnanden och våld mot kvinnor är relativt vanligt förekommande.

Interimsgrundlagen förbjuder tortyr, men brottet definieras inte juridiskt. Sedan 2003 har rapporter om förekomsten av tortyr ökat. Alla parter i Darfurkonflikten anklagas för tortyr och/eller misshandel. I övriga landet är det huvudsakligen regeringens säkerhetsstyrkor som, enligt rapporter från Amnesty International, använder sig av tortyr. En särskilt utsatt grupp i detta avseende är enligt Amnesty oppositionella, bland annat studentpolitiker i Khartoum. Också utomrättsliga avrättningar av oppositionsanhängare har rapporterats under 2010.

I maj 2008 attackerades huvudstaden Khartoum av rebeller ur rörelsen Justice and Equality Movement, JEM. Enligt Human Rights Watch (HRW) arresterades minst 300 personer, flera dömdes till döden. Rapporter om såväl summariska rättegångar som avrättningar utan föregående rättegång och tortyr förekom i samband med händelserna.

Under den version av islamisk lag (sharia) som tillämpas i Sudan finns möjlighet att utdöma kroppsstraff såsom amputering av en hand, korsvis amputering av vänster fot och höger hand, stening till döds och spöstraff. I praktiken tillämpas dessa straff restriktivt.

Enligt uppgift är fängelserna i hela landet i mycket dåligt skick; överbefolkade och med undermåliga sanitära förhållandena. Kroppslig bestraffning sker ofta.

I Södra Sudan är gripanden utan rättslig grund vanligt förekommande. Enligt flera källor förekommer också gripanden av närstående till den misstänkte, om denne inte hittas.

4. Dödsstraff

Enligt strafflagen kan dödsstraff utdömas för ett flertal brott, de flesta av politisk eller religiös karaktär. Det finns ingen officiell statistik på hur många dödsstraff som utdöms och verkställs i Sudan. Dödsdömda fångar behandlas ofta sämre än vanliga fångar och får bära bojor dygnet runt. Sedan mars 2009 finns dokumenterade fall omfattande nästan 30 personer som dömts till döden. Åtminstone två av dessa personer har redan avrättats, enligt rapporter från African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS) från december 2010.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Interimskonstitutionen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden men enligt gällande brottsbalk kan en person vara frihetsberövad under mycket lång tid, utan rättegång. Varken nationell lagstiftning eller tillämpning av densamma står i detta avseende i överensstämmelse med interimskonstitutionen.

Det finns flera rapporter som gör gällande att personer har arresterats av regeringens säkerhetstjänst och sedan hållits fängslade under långa tider på okänd plats och utan möjlighet att kontakta advokat eller familj.

Under 2009 och 2010 har godtyckliga frihetsberövanden av politiskt aktiva personer fortsatt. Till exempel greps i samband med demonstrationer i Omdurman i december 2009 ledande personer från både Umma-partiet (Reform and Renewal) och söderns största parti (Sudan's People Liberation Movement, SPLM). Avsaknad av rättslig grund för dessa gripanden kritiserades såväl från internationellt håll som från ett flertal inhemska människorättsorganisationer.

Humanitära hjälparbetare bedriver verksamhet i en mycket utsatt tillvaro, inte minst i Darfur. Tillträdet till de behövande är ytterst begränsat på grund av den dåliga säkerhetssituationen och den bristande infrastrukturen. Representanter för hjälporganisationer utsätts i hög grad för brott. Personalen ur FN och AU:s hybridstyrka UNAMID har under 2009 utsatts för attacker, dödsskjutningar och kidnappningar. Under 2010 har enligt uppgift 22 utländska medborgare kidnappats i Darfur, däribland personal från UNAMID och UNHAS (United Nations Humanitarian Air Services). Många har släppts men situationen är fortsatt mycket svår för de hjälparbetare som vistas i regionen. De förhoppningar som fanns om att säkerhetssituationen i Darfur skulle komma att förbättras som en följd av det ramavtal om fred som slöts i februari 2010 mellan rebellgruppen Justice and Equality Movement (JEM) och regeringen har ännu inte infriats.

Interimsgrundlagen garanterar rätten att röra sig fritt samt resa ut ur landet. Det verkar i dagsläget inte finnas några problem för medborgare i Sudan att få ett pass utfärdat, men i praktiken är det fortfarande förknippat med omständliga procedurer att få utresetillstånd. Den oroliga och svårförutsägbara säkerhetssituationen utgör fortsatt en av de största anledningarna till personers begränsade rörelsefrihet.

Kvinnors möjlighet att resa utomlands är beroende av tillstånd från en manlig förmyndare.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Interimskonstitutionen innehåller en rättighetskatalog för medborgarna. Implementeringen av konstitutionen i den nationella lagstiftningen och rättstillämpningen brister dock i flera avseenden. Också tillämpningen av lagstiftningen sker många gånger i strid med konstitutionen. En konstitutionsdomstol är inrättad med syfte att granska myndigheternas

efterlevnad av grundlagen. Domstolen är dock enligt flera källor mycket politiserad. Domstolarna står generellt under starkt inflytande av regeringen och säkerhetsmyndigheterna. Säkerhetstjänsten sägs också utöva påtryckningar på rättsväsendet.

Domstolsväsendet består av fyra olika domstolar: reguljära domstolar för brottmål respektive civilmål, särskilda säkerhetsdomstolar och militära domstolar. De militära rättegångarna är i all väsentlighet hemliga och summariska. I samband med dessa rättegångar har försvarsadvokaten begränsade möjligheter att effektivt försvara sin klient. Traditionellt har rättstvister hanterats av stamråd och förlikningsmän eller kommissioner, vilket fortfarande förekommer. Blodspengar (diya) och annan kompensation till brottsoffret eller dess familj döms normalt ut.

Efter militärkuppen 1989 skedde en gradvis islamisering och politisering av befattningarna inom rättsväsendet. Enligt fredsavtalet från 2005 (CPA) är rättsväsendet ett av de områden som ska reformeras – ett arbete som ännu inte har genomförts till fullo. I och med CPA har regeringen officiellt undantagit de tio staterna i Södra Sudan från sharia. Också icke-muslimer i huvudstaden Khartoum omfattas av undantaget. Det förekommer dock i relativt stor utsträckning att såväl personer i Södra Sudan, som icke-muslimer i Khartoum döms i enlighet med sharialagstiftning.

Enligt CPA ska också oberoende nationella människorättskommissioner upprättas i såväl norr som söder. I södern är kommissionen upprättad och arbetet inlett (se vidare nedan), men i norra Sudan saknas fortfarande en fungerande kommission. Ett rådgivande regeringsorgan för mänskliga rättigheter (Advisory Council for Human Rights, ACHR) finns och bistår bland annat med att besvara FN:s rapportörers olika appeller i individuella fall.

Straffbarhetsåldern i Sudan framgår inte tydligt av den nationella strafflagen. I nuvarande strafflag från 1991 anges att straffbarhet inträffar i samband med puberteten, vid 10-årsåldern. I praktiken förefaller 16 år vara den straffbarhetsålder som tillämpas. Förutsägbarheten i rättstillämpningen är i detta avseende mycket bristfällig.

Juristutbildning i Sudan ges vid ett tjugotal juridiska fakulteter i landet och omfattar fyra års studier. Utbildningen håller enligt uppgift låg kvalitet och domare rekryteras ofta direkt bland de nyutexaminerade juristerna. Efter två års arbete får en domare full kompetens att döma i alla mål. Det finns få utbildade jurister i Södra Sudan, något som lett till en långsam rättsutveckling och brister i tillämpningen av existerande lagar. De flesta juristerna i Södra Sudan har antingen ursprung i norra Sudan eller har studerat i Khartoum. Detta utgör ett problem, då rättskulturerna skiljer sig åt i de olika regionerna.

Dessutom är juristerna utbildade i nationell rätt, vilken inte alltid är tillämpbar i Södra Sudan.

I Södra Sudan har rättsektorn allvarliga brister. Något som liknar kriminalvård finns inte i regionen. Fängelserna håller mycket låg standard och är överfulla. En frihetsberövad person kan få vänta mycket länge på rättegång och många hålls frihetsberövade utan rättslig prövning. Bristande utbildning och avsaknaden av fungerande administrativa system ses som de största anledningarna till detta. I princip alla som arbetar i rättssystemet (poliser, fängenvårdare med flera) har på något sätt varit part i inbördeskriget, ofta som soldater - omställningen är svår och kommer med största sannolikhet att ta mycket lång tid.

Södra Sudans polisstyrka är överlag lågutbildad och poliserna har militär bakgrund. FN-poliser har bevitnat att polisrekryter som bestraffning har blivit piskade under polisutbildningen. Rapporter från FN:s mission UNMIS gör gällande att misstänkta blir bundna vid träd, i brist på annat.

Enligt gällande straffrättslig lagstiftning för Södra Sudan är en handling inte att anse som ett brott om förövaren är under tio år. Är personen över tio år men under fjorton år, samtidigt som denna inte har uppnått tillräcklig mognad för att kunna bedöma konsekvenserna av sitt handlande, är det inte heller fråga om ett brott. Man kan då inte heller tilldömas straff, dock kan skadestånd fortfarande bli aktuellt.

Det råder i Södra Sudan ofta oklarhet om huruvida central lagstiftning eller den utbredda sedvanerätt som länge använts av den inhemska befolkningen ska tillämpas. Flera lagsystem tillämpas parallellt och förutsägbarheten för den enskilde är mycket liten.

7. Strafffrihet

Strafffrihet råder enligt lag för säkerhetstjänsten, militären och polisen för handlingar som utförs på order och i tjänsten. Den kan endast lyftas efter beslut av förbandsbefäl och justitieminister. Av regeringen understödda miliser har i praktiken strafffrihet eftersom brott begångna av dem sällan utreds av polis eller lagförs. Detta har bidragit till att undergräva befolkningens förtroende för rättsväsendet. Av offentliga undersökningar som genomfördes i Södra Sudan 2009 framkom att invånare i flera stater ansåg att polis och lokala säkerhetsstyrkor utgjorde en källa för trakasserier snarare än beskydd.

I Södra Sudan är straffrihet ett omfattande problem. Företrädare för SPLA anklagas ofta för att begå brott mot de mänskliga rättigheterna. Fallen når dock sällan domstol.

Våld mot civilbefolkningen i Södra Sudan ökade kraftigt under 2009. Den dramatiska ökningen av våldsamma incidenter har inte kunnat förklaras till fullo, men kvinnor och barn var de främst utsatta grupperna. Sedan ett flertal mot regeringen/SPLM revolterande generaler fått amnesti, minskade våldet och har 2010 enligt uppgift legat på en för regionen normal nivå. Den största andelen av våldet har, enligt uppgifter från UNMIS, berott på kriminalitet. En hel del är också kopplat till stammotsättningar.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet med mera

Interimskonstitutionen garanterar yttrande-, åsikts- och pressfrihet. Den formella censuren avskaffades genom ett presidentdekret i april 2010. Rapporter från människorättsorganisationer som verkar i landet ger bilden av att censuren fortgår trots det formella avskaffandet och att självcensuren är klart mer utbredd nu, jämfört med före och under valen i april. Detta gäller främst norra Sudan.

En ny presslag antogs 2009 men lagen innehåller fortsatt inskränkningar i mediefriheten. Generellt sett agerar myndigheterna utifrån ett nationellt säkerhetsperspektiv i pressfrihetsfrågor och tar inte de mänskliga rättigheterna i beaktning. Journalister har också godtyckligt frihetsberövats när dessa försökt bevaka demonstrationer mot bland annat dammbyggen i Kajbar och Merowe i norra Sudan. I oktober 2010 greps elva journalister med anknytning till den frispråkiga radiostationen Dabanga av säkerhetstjänsten. Enligt uppgift från regeringens rådgivande människorättsorgan ACHR kommer dessa att åtalas för brott mot rikets säkerhet.

Inhemsk radio och TV står än så länge under regeringens kontroll. Fristående medier förekommer men verkar ofta rent tekniskt från utlandet. Tillgången till satellit-TV-kanaler, utländska radiokanaler och Internet är god i städerna, i synnerhet i och omkring Khartoum, men mycket begränsad på landsbygden. Internetsidor spärras inte sällan av myndigheterna med hänsyn till stötande innehåll, främst med anledning av pornografiskt eller sexuellt innehåll. Rapporter visar att cirka 10 procent av Sudans befolkning använde Internet år 2008. Viss användning av sociala medier i arbetet för demokratisering och förbättring av efterlevnaden av de mänskliga rättigheter förekommer. Som exempel kan nämnas den Youtube-film på en kvinna som piskades av sudanesisk polis som i slutet av 2010 florerade bland annat på Facebook. Videon spreds i anslutning till det årliga högtidlighållandet av människorättsdagen den 10 december.

Enligt rådande lagar krävs tillstånd från regeringen för möten som omfattar fler än fem personer och polisen har ingripit mot flera möten och demonstrationer. Mötesfriheten har blivit större sedan fredsavtalet 2005 och stora möten och demonstrationer har ägt rum. Under överinseende av internationella observatörer och internationell media förbättrades den politiska friheten och pressfriheten enligt samstämmiga bedömningar både före och under valen i april. Förbättringen var dock tillfällig och utrymmet har sedan dess återigen begränsats. Situationen är enligt rapporter från människorättsorganisationer i landet nu sämre än före valen.

I Södra Sudan är mediefriheten relativt god. Det finns dock bara en sydsudanesisk TV-kanal. Medierna i Södra Sudan är i ett uppbyggnadsskede. Det sker ingen tidningstryckning i Södra Sudan, denna sker i norra Sudan. Eventuell censur i norr riskerar därför att påverka även de södra medierna. Också i Södra Sudan sker självcensur i stor utsträckning. Liksom vid många andra rättighetsinskränkningar i Sudan, grundar sig inskränkningarna i mediefriheten i hög grad på okunskap.

Den utbredda analfabetismen gör att radio är den allra viktigaste medieformen - i Södra Sudan, liksom på landsbygden generellt. Södra Sudans största tidning har inte mer än 3 000 exemplar i sin upplaga och mycket begränsad geografisk utbredning. I de flesta städerna i Södra Sudan saknas tidningar helt. Detta beror såväl på att det är alltför få som kan och vill läsa, som på det faktum att det saknas infrastruktur för distribution av tidningarna.

Den nationella säkerhetstjänsten är verksam på alla nivåer vilket begränsar människors möjlighet att uttrycka sina åsikter. Under registreringen inför folkomröstningen i januari 2011 har de politiska partierna NCP och SPLM anklagat varandra för att använda skrämselfpropaganda i syfte att få folk att rösta för fortsatt enighet respektive separation.

Religionsfrihet råder enligt interimskonstitutionen för hela landet. Cirka 60 procent av landets befolkning är muslimer, bland minoriteterna finns såväl kristna som naturtroende. I Södra Sudan dominerar kristendomen. Det är straffbart att konvertera från islam; enligt uppgift kan till och med dödsstraff dömas ut för ett sådant brott. Att konvertera till islam är dock inte straffbart.

Som nämnts ovan tillämpas sharialagar i Sudan. Undantag råder för de tio staterna i Södra Sudan och för icke-muslimer i huvudstaden Khartoum. Utformandet av sharialagarna leder ibland i sig till brott mot de mänskliga rättigheterna; ofta är lagarna vaga och lämnar utrymme för godtyckliga bedömningar av såväl polis som domstol. Ett tydligt exempel på detta är den så kallade *Public Order Act*, som bland annat stadgar att kvinnor ska klä sig ”moraliskt”. Det var enligt denna den före detta FN-anställda sudanesiska

kvinnan Lubna Hussein greps i juli 2009 för att ha burit byxor på allmän plats. Flera kvinnor som greps samtidigt som Hussein förklarade sig skyldiga och dömdes på plats till tio piskrapp var. Hussein förnekade brott och blev arresterad. Hon dömdes till sist till böter men vägrade att betala och domen omvandlades till en månads fängelse. Hon släpptes dock efter att det sudanesiska journalistförbundet betalat bötesbeloppet.

En kommission för tillvaratagande av icke-muslimers rättigheter är etablerad i Khartoum, i enlighet med fredsavtalet från 2005. Kommissionen har till syfte att garantera rättigheterna för icke-muslimer i huvudstaden i ljuset av rådande lagstiftning och att arbeta för att olika religiösa grupper ska kunna leva fredligt sida vid sida. De religiösa minoriteterna i Khartoum har det ofta svårt och utsätts för såväl direkt som indirekt diskriminering.

Muslimer från landets norra delar har länge dominerat statsförvaltningen. En viss utjämning har dock skett efter fredsavtalet från 2005, som stadgar att mellan 20 och 30 procent av statstjänstemännen ska komma från Södra Sudan. Södra Sudans eventuella självständighet kommer dock att leda till att dessa personer skiljs från sina tjänster.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

I och med fredsavtalet från 2005 styrs Sudan av en övergångsregering och under en interimskonstitution. Inom ramen för CPA genomfördes allmänna val i april 2010. Dessa var de första flerpartivalen i landet på 24 år. President och parlament för hela landet röstades fram, liksom motsvarande poster i Södra Sudan och på regional nivå. Många oppositionspartier bojkottade valen och mellan fem och sex miljoner registrerade sudaneser valde att inte rösta – besvikelsen var stor såväl på grund av bojkotterna som på det politiska klimatet i stort. Valen har efterföljts av misstankar om valfusk såväl före som under och efter genomförandet. Observationer från inhemska och internationella observatörer har visat att valen inte till fullo uppnådde internationell standard. Genomförandet av valen anses, trots bristerna och anklagelserna om valfusk, av bedömare som ett steg i rätt riktning med tanke på landets politiska historia.

Kvinnor i Sudan har rösträtt och deltog i större utsträckning än tidigare i de nationella och lokala valen i april 2010. Det nationella parlamentet har beslutat att minst 25 procent av parlamentarikerna ska vara kvinnor. Det nya parlamentet, som svors in i maj 2010, har 25,6 procent kvinnliga ledamöter. Ett nationellt program för att stärka kvinnans inflytande i samhället genomförs sedan 2007. I regeringen som utsågs efter valen i april är endast två av de 35 ministrarna kvinnor. Södra Sudans regering hade en något högre andel, sju av 32 ministrar är kvinnor.

Såväl i norr som i söder är de största partierna (NCP respektive SPLM) helt dominerande. Utrymmet för oppositionspartier att verka är begränsat.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Sudan har ratificerat fyra av den Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner om arbetstagarens rättigheter. I praktiken respekteras dessa dock endast i begränsad utsträckning.

Interimsgrundlagen stadgar om rätten att bilda och gå med i fackföreningar. I praktiken har regeringen inskränkt denna rättighet; de fackföreningar som finns är enligt uppgift politiskt infiltrerade och fyller knappast någon funktion för arbetstagarna.

Grundlagen förbjuder tvångsarbete. Uppgifter gör dock gällande att tvångsarbete fortfarande förekommer. Det kan handla om personer som sedan tidigare tvingats till arbete och verkar inte avse nyrekrytering. Utsatta grupper är kvinnor och barn, vars betalning ibland är så låg att anställningsförhållandet liknar tvångsarbete. Enligt uppgift förekommer det att barn så unga som 10-12 år arbetar i fabriker och inom jordbruket.

Minimilönen för en arbetare var 2010 cirka 50 USD per månad. Det är långt ifrån tillräckligt för en skälig levnadsstandard, i synnerhet som levnadskostnaderna i Sudan ökar. Arbetsveckan är enligt lag begränsad till sex dagar per vecka och åtta timmar per dag. Detta respekteras i allmänhet.

Cirka 13 procent av barnen mellan fem och 14 år i Sudan är utsatta för någon form av barnarbete.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsovården i Sudan är mycket bristfällig och för den enskilde ofta kostsam. Situationen är särskilt allvarlig i östra och Södra Sudan där den kvalitetsmässigt eftersatta hälsovården endast beräknas nå 40-60 procent av befolkningen. I Södra Sudan står enskilda organisationer fortfarande för merparten av hälso- och sjukvårdsinsatserna. Malaria, diarré och luftvägsinfektioner är de allvarligaste och mest utbredda sjukdomarna.

Spridningen av hiv/aids ligger runt 1,6 procent, vilket är betydligt lägre än på andra håll i Afrika. Siffran tros vara högre i Södra Sudan. I och med repatrieringen av internflyktingar i enlighet med fredsavtalet förekommer dock

uppgifter om ökad smittspridning bland hela befolkningen. Undernäring och felnäring är ett stort problem, särskilt bland barn. Förväntad livslängd är strax över 57 år.

Situationen i östra Sudan inger särskild oro. Barnadödligheten beräknas där till omkring 68 barn per 1 000 födda. Endast cirka 40 procent av befolkningen har tillgång till rent vatten.

12. Rätten till utbildning

Skolgång är enligt lag gratis upp till åttonde klass. Kostnad för skoluniform och provavgifter förekommer dock ofta. År 2009 deltog omkring 54 procent av alla barn i grundläggande skolundervisning över hela landet. Pojkar och flickor ska på samma villkor få delta i undervisningen. Flickor går dock av olika skäl, bland annat på grund av tidiga giftermål och att föräldrarna av ekonomiska skäl väljer att skicka söner men inte döttrar, mer sällan till skolan.

Flickornas tillgång till primärundervisning i Södra Sudan är bland de lägsta i världen. Endast 27 procent av flickorna går i grundskolan enligt officiella siffror från Södra Sudans Statistikkommision. I östra Sudan försöker regeringen införa mobila skolor och hälsostationer för att nå ut till nomadbefolkningen, där flickors skolutbildning är särskilt eftersatt.

I de norra delarna av landet har flickor i stort sett samma tillgång till skolutbildning som pojkar. Kvinnor är väl representerade på universitetsnivå i norra Sudan. Under lång tid kunde inte något universitet verka i Södra Sudan, sedan Juba-universitetet utlokaliserades till Khartoum under inbördeskriget. Stora delar av universitetet flyttade dock tillbaka 2007.

Läs- och skrivkunnigheten bland den vuxna befolkningen uppgår till strax över 60 procent i landet som helhet. I Södra Sudan är läs- och skrivkunnigheten betydligt lägre; analfabetismen uppgår till 85 procent hos befolkningen i stort och över 90 procent bland kvinnorna.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Majoriteten av den sudanesiska befolkningen åtnjuter inte rätten till en tillfredsställande levnadsstandard. Åttio procent av landets befolkning lever på runt en USD per dag. Åttio procent av befolkningen beräknas få sin huvudsakliga inkomst från jordbruk. Jordbrukets ineffektivitet och sårbarhet för torka, tillsammans med pågående konflikter, har inneburit att delar av landet är i stort sett helt beroende av matbistånd. Flyktingar och internflyktingar i många delar av landet har mycket svåra levnadsförhållanden.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Sudan har inte undertecknat FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW). Kvinnors och flickors situation är mycket utsatt i Sudan. Flickor gifts bort genom arrangerade äktenskap, ibland som ett led i försöken att lösa stamfejder. I Södra Sudan förekommer att flickor säljs tillsammans med boskap. En nationell kommitté har upprättats för att få ett slut på dessa traditioner; denna har dock inte utrustats med tillräcklig personal eller medel. Havandeskap i tidig ålder är vanligt. Våldtäkter och våld mot kvinnor och flickor är ett vanligt förekommande inslag i våldsamheterna mellan Sudans olika folkstammar. Även SPLA, regeringsstyrkor och lokal milis har gjort sig skyldiga till sådana brott. Situationen för kvinnliga internflyktingar är särskilt allvarlig. Våldtäkt inom äktenskapet är inte straffbart i Sudan.

Flickor får gifta sig när de är tio år gamla, pojkar när de är femton år eller har nått puberteten. Giftermål har ofta formen av en överenskommelse mellan familjerna och involverar ibland stora hemgifter. I oktober i år rapporterade lokal media att en 17-årig flicka begått självmord efter att ha tvingats till äktenskap med en äldre man.

Kvinnlig könsstympning är mycket utbredd, särskilt i landets norra delar där siffror från Unicef visar att 90 procent av kvinnorna är könsstympade, med allvarliga hälsoproblem som följd. Regeringen säger sig vara emot könsstympning, men har inte infört något förbud och könsstympning är därmed inte kriminaliserat. Ett undantag är delstaten Södra Kordofan, där könsstympning kriminaliserades i slutet av 2008. En ny etisk kod har utfärdats av Sudans medicinalråd som fördömer alla former av könsstympning.

I Södra Sudan är kvinnors situation mycket svår. Våld i hemmet är vanligt förekommande och någonting som en man ofta kan tala öppet om, utan att riskera social stigmatisering. Våldtäkt är sannolikt mer förekommande än vad som rapporteras, eftersom många kvinnor inte anmäler våldtäkter, enligt uppgift främst för att de inte vågar.

15. Barnets rättigheter

Sudan har anslutit sig till barnkonventionen (CRC) samt de två tilläggsprotokollen. Under 2008 ratificerade Sudan Afrikanska barnrättsstadgan (ACRWC). Det finns dock brister i överensstämmelsen mellan konventionerna och interimsgrundlagen samt annan nationell lagstiftning.

En ny barnlag trädde i kraft i december 2009. Dess syfte var bland annat att implementera FN:s barnkonvention i sudanesisk rätt. Enligt barnlagen är det nu förbjudet att döma en minderårig till döden. Brister i tillämpningen är dock vanligt och dödsdomar mot minderåriga förekommer fortfarande – senast i oktober 2010 dömdes flera minderåriga till döden i Darfur. Barnlagen förbjuder också rekrytering av barn till väpnade grupper samt garanterar demobilisering, återintegration och rehabilitering för barnsoldater och barn som fallit offer för väpnad konflikt.

Södra Sudans barnlag trädde ikraft under 2008 och är den första heltäckande lagstiftningen någonsin för barnets rättigheter i Södra Sudan. Definitionen av barn omfattar alla personer under 18 år. I Södra Sudan är situationen för barn ofta svår. Barnsoldater har tidigare funnits i stor utsträckning; rapporter finns om att rekrytering fortfarande pågår. Gatubarn finns i stor utsträckning även i Södra Sudan.

I praktiken har regeringen gjort mycket lite för att komma till rätta med exempelvis barnarbete och förekomsten av barnsoldater. Enligt bestämmelserna i CPA skulle alla barnsoldater ha demobiliserats inom sex månader efter undertecknandet av CPA 2005. Enligt FN:s generalsekreterares rapport till Säkerhetsrådet om barn och väpnade konflikter i Sudan från 2009 är förekomsten av barnsoldater dock fortfarande utbredd i landet och rekryteringen av barn utförs av såväl SPLA som regeringsstyrkor och lokala miliser.

Antalet gatubarn i Sudan ökar enligt Unicef:s beräkningar. I dagsläget finns minst 30 000 gatubarn i Khartoum. Barnsexhandel förekommer i Sudan, främst i Södra Sudan. Det förekommer också att barn utövar prostitution för att försörja sig, liksom att barn hålls fängslade därför att deras mor dömts till fängelse. Barnen sitter fängslade tillsammans med vuxna fångar, vilket ökar deras sårbarhet att utsättas för övergrepp.

En enhetlig folkbokföring saknas i Sudan och registreringen av barn födda i landet är bristfällig. Detta leder till problem på sikt; en heltäckande folkbokföring är viktig för att sociala skyddsåtgärder ska nå en så stor del av befolkningen som möjligt.

Äktenskap där en av parterna är minderårig vid tiden för äktenskapets ingående är speciellt utbrett på landsbygden men utgör också ett stort problem i städerna.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Det finns mer än 300 olika befolkningsgrupper och fler än 130 språk i Sudan. Enligt de fredsavtal som tecknats under de senaste åren mellan centralregeringen och Södra Sudan (CPA), östra Sudan (ESPA) och Darfur (DPA) ska den nationella statsförvaltningen, försvarsmakten och polisväsendet ge ökad representation åt sydsudaneser, darfurier och östsudaneser.

I de norra delarna av landet är en majoritet av befolkningen muslimer. Muslimerna - och framför allt de arabiska folkgrupperna - har traditionellt dominerat regering, förvaltning och de större företagen. Islamisk lag gäller - med vissa undantag för kristna och vissa andra religiösa minoriteter - i norra Sudan, vilket uppfattats som diskriminerande av stora befolkningsgrupper.

Arabiska och engelska är nationella och officiella språk. Diskriminering på grund av språk förekommer ändå på arbetsmarknaden och inom utbildningsväsendet. Exempelvis har godkänt inträdesprov i arabiska krävts för att påbörja universitetsutbildning i norra Sudan, vilket försvårat för många studenter från Södra Sudan. Detta är dock ett förhållande som ändrats i takt med fredsavtalets (CPA) genomförande.

I Södra Sudan är stammotsättningar ett stort problem. Förekomsten av rebellgrupper och miliser skapar också oro och motsättningar. Ett exempel är gruppen LRA, som har anklagats för ett stort antal våldsamma attacker riktade mot civilbefolkningen. Ambororo-nomaderna, som driver boskap i delar av Södra Sudan är en särskilt utsatt grupp. Folket kan närmast betraktas som Södra Sudans romer. I östra Sudan har Rashaida-stammen en särskilt utsatt situation.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Enligt sudanesisk lag är det tillåtet att vara homosexuell, men homosexuella handlingar är straffbara. Straffskalan sträcker sig från prygel (100 piskrapp) till högst fem års fängelse vid första och andra dömda fallet av praktiserad homosexualitet hos den anklagade. Om personen döms för samma brott en tredje gång är straffet antingen dödsstraff eller livstids fängelse. Några domslut på senare tid är inte kända.

I Södra Sudan går det inte att finna någon information om våld eller hot mot personer på grund av deras sexuella läggning. Homosexualitet är generellt sett inte accepterat i samhället, men det framstår som att homosexualitet behandlas som en icke-fråga.

18. Flyktingars rättigheter

Sudan har anslutit sig till 1951 års flyktingkonvention och landet har varit generöst med att ge fristad åt flyktingar från grannländerna. Landet har dock reserverat sig mot artikel 26 (rätten att flytta fritt inom landet).

Som ett resultat av det tidigare inbördeskrigen i Södra och östra Sudan och krisen i Darfur, finns det enligt FN:s flyktingorgans (UNHCR) uppskattningar idag drygt 4,1 miljoner internflyktingar i Sudan. Många av dessa lever under slumliknande förhållanden i eller runt Khartoum, i Darfur och på övriga ställen i landet inklusive i Södra Sudan. Hälssituationen för interflyktingarna är allvarlig. I de områden där säkerheten gjort det möjligt att etablera hälsocentraler kan det noteras en viss förbättring av näringsvärdena för barn, men tillgången till utbildning och andra sociala tjänster är mycket bristfällig.

UNHCR:s uppskattning visar att Sudan hyser cirka 250 000 flyktingar från i huvudsak Eritrea, Tchad och Demokratiska Republiken Kongo. Liksom internflyktingarna lider flyktingarna från andra länder också svårt av brister på bland annat tillgång till vatten, hälsovård och undervisning.

Återvändande från norra till Södra Sudan och från grannländerna har ökat efter fredsavtalet. En stor gemensam återbördningskampanj har inletts av samlingsregeringen med hjälp av UNHCR och den Internationella migrationsorganisationen (IMO). Hittills beräknas en kvarts miljon människor har återvänt till Södra Sudan. I samband med folkomröstningen om Södra Sudans framtid i januari 2011, väntas ett mycket stort antal sydsudaneser återvända ”hem”. Redan i samband med röstregistreringen under senhösten 2010 har detta märkts av på många ställen i landet.

Khartoums guvernör beslutar med jämna mellanrum om tvångsförflyttningar av internflyktingar. Detta sker med hänvisning till behov för stadsplaneringen i huvudstaden. Uppskattningsvis har 350 000 människor drabbats av tvångsförflyttning. Uppror och missnöjesyttringar bland internflyktingarna slås ned med delvis brutala metoder. Förflyttningarna har inneburit förlorad egendom, en ännu mer bristfällig sjukvård och hygien samt svåra privatekonomiska och sociala påfrestningar för de drabbade. Vatten, hälsa, skolor och andra tjänster har inte funnits i de områden där flyktingarna tvingats slå sig ned. Varslen har varit korta och myndigheternas agerande har ofta varit hårdhänt.

19. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Det saknas uppgifter om antalet personer med funktionsnedsättning i Sudan. Det saknas i stort representanter för funktionshindrade i det civila samhället.

De fåtal uppgifter som existerar indikerar en mycket svår situation för personer med såväl fysiska som psykiska funktionsnedsättningar. Enligt sudanesisk lag ska människor med funktionsnedsättning ges samma rätt till utbildning som övriga medborgare. I praktiken ges de en mycket begränsad hjälp och många är tvingas till tiggeri för att överleva.

Antalet personer med funktionsnedsättning som är i behov av proteser och andra hjälpmedel har ökat som en följd av de olika inbördeskrigen, inte minst har många soldater, civila och barn drabbas av minskador.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Södra Sudans kommission för mänskliga rättigheter (Southern Sudan Human Rights Commission, SSHRC) etablerades 2006 och uppfattas av många lokala organisationer som den enskilt största positiva utvecklingen i Södra Sudans människorättssituation. SSHRC är ekonomiskt stöttad av Söderns regering (GoSS) men ska fungera politiskt oberoende.

Det finns ett antal oberoende lokala enskilda organisationer i Sudan, varav några av är utpräglade människorättsorganisationer. Våren 2009 förbjöds dock tre av de mest oberoende organisationerna att verka. Dessutom förbjöds ett antal internationella organisationer att verka i landet, bland annat brittiska Oxfam och delar av Rädda Barnen. Stängningarna har lett till arbetet för mänskliga rättigheter, liksom tillgången till information om efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna, har försvårats. I december 2010 fängslades en av Sudans mest framstående människorättsaktivister, Ibrahim Mudawi, för påstådda ekonomiska oegentligheter efter en mycket politiserad rättsprocess.

Det förekommer att säkerhetspolisen gör tillslag mot lokala enskilda organisationer, till exempel i samband med möten eller seminarier. Infiltration av människorättsorganisationer från säkerhetstjänstens sida är vanligt förekommande. Säkerhetspolisen försöker dessutom begränsa inresor till delar av landet såsom Darfur för organisationer som Amnesty International och Human Rights Watch.

I Södra Sudan framstår det civila samhällets utrymme att verka som något större än i norra Sudan. De enskilda organisationerna är dock få och inte särskilt handlingskraftiga. En stor andel av de personer som tidigare var ledande i det civila samhället har efter fredsavtalet fått regerings- eller myndighetspositioner. En ny generation av organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter i Södra Sudan kan dock skönjas.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

FN:s Sudan-mission (UNMIS) och FN och AU:s hybridstyrka (UNAMID) utgör tillsammans den största FN-representationen i världen. Mänskliga rättigheter finns med som en del i missionernas mandat men utgör inte den huvudsakliga arbetsuppgiften.

Sverige stödjer ett antal av FN:s verksamheter som syftar till att förbättra situationen för mänskliga rättigheter i Sudan: Rättsväsendet i norra Sudan har stärkts bland annat genom att jurister har utbildats i internationell rätt och rättsadministration. Poliser har runt om i Sudan utbildats i mänskliga rättigheter. Marginaliserade och fattiga grupper har fått ökad tillgång till rättshjälp och utbildning i mänskliga rättigheter, samt i grundläggande juridik. I samarbete med FN:s kvinnoorganisation (UNIFEM) stödjer Sverige särskilt arbetet för kvinnors rättigheter i Sudan med fokus på arbetet mot könsrelaterat våld.

Vidare bedriver Svenska Rädda Barnen utbildning i konventionen om barnets rättigheter för militär och polis i norra Sudan och Darfur. Internationella rödakorskommittén (ICRC) ägnar sig i huvudsak åt humanitär verksamhet och arbetar med fångutväxling mellan de olika sidorna i konflikterna i Sudan. ICRC undervisar också i Genèvekonventionerna om krigets lagar och den humanitära rätten för polis och militär både i norra och Södra Sudan och, i mån av tillträde, också för rebeller i Darfur. Alla dessa verksamheter stöds av Sverige.

Sveriges ambassad i Khartoum för en dialog om de mänskliga rättigheterna med sudanesiska myndigheter, dels inom ramen för de regelbundna mötena inom EU-kretsen med regeringens människorättsorgan, Advisory Council on Human Rights (ACHR), dels bilateralt i möten med sudanesiska företrädare.

Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC) har bedrivit omfattande förundersökningar av brott begångna i Darfur, på basis av en FN-undersökningskommission från år 2004. Åtal väcktes av ICC:s åklagare mot dåvarande statssekreterare Ahmed Haroun och Janjaweedledaren Ali Kushayb den 2 maj 2007. En internationell arresteringsorder utfärdades i juni 2007. Den 4 mars 2009 utfärdade ICC en arresteringsorder för president Bashir omfattande krigsbrott och brott mot mänskligheten. I juli 2010 utvidgades arresteringsordern för president Bashir till att också omfatta flera fall av folkmord. Sudans regering har genomgående motsatt sig ICC:s jurisdiktion och hävdar att de nationella domstolarna är förmögna att lagföra eventuella brott mot mänskligheten. Dessa brott infördes också i den nationella strafflagen under 2009.

Fredsavtalet mellan norra och Södra Sudan löper ut den 9 juli 2011, varefter Södra Sudan med största sannolikhet kommer att förklara sig självständigt. Utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter i de två kommande separata staterna är osäker. Särskilt angeläget är att finna en lösning på frågan om medborgarskap för nordsudaneser i syd och sydsudaneser i nord. En risk för statslöshet föreligger för dessa minoriteter och deras situation kan potentiellt bli mycket utsatt.